

Інформаційні системи в митній справі

SFPA
Slovak Foreign Policy Association

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

Для реалізації проекту «Безпечний та інклюзивний кордон між Словаччиною та Україною – SIBSU» було виділено грант від Ісландії, Ліхтенштейну та Норвегії у сумі 832 827,00 євро через програму ЄЕЗ. Проект співфінансується з державного бюджету СР.

Мета проекту SIBSU полягає у сприянні обміну новітніми ідеями, сучасним досвідом, знаннями та інформацією між прикордонними органами та митними службами Словаччини та України. Ми впевнені, що аналіз можливостей для поглиблення інтегрованого управління кордоном сприятиме суттєвому підвищенню обізнаності та розуміння системи роботи прикордонних органів та митних служб в прикордонних регіонах та муніципалітетах Словаччини та України. Серед результатів проекту є також проведений аналіз впливу близькості кордону на соціально-економічний розвиток прикордонних регіонів, визначення перспективних напрямків для українсько-словацького транскордонного співробітництва.

Логотипи всіх виконавців проекту: www.sibsu.sk

åpenhet

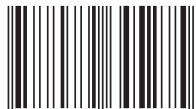
State Border Guard
Service of Ukraine

Щоб дізнатися більше про програми та проекти, які фінансуються грантами ЄЕЗ у Словаччині, відвідайте сторінку www.eeagrants.sk

Працюємо разом задля екологічної, конкурентоспроможної та інклюзивної Європи

ISBN 978-80-89645-27-5

9 788089 645275

Інформаційні системи в митній справі

© Автори и Дослідницький центр Словацької асоціації зовнішньої політики
Братислава/Ужгород 2023

Опубліковано:
Дослідницьким центром Словацької асоціації зовнішньої політики
Старомеська 6/D, 811 03 Братислава
www.sfpa.sk

Автори
Карол Тотх, Фінансове управління Словацької Республіки
Васыл Татош, Державна митна служба України

Редактори:
Люсія Пешкова, Академія фінансового управління
Барбора Легеньова, Дослідницький центр Словацької асоціації зовнішньої
політики
Світлана Мітряєва, директор Центру аналізу регіональних ризиків
Тарас Дитко, Центр аналізу регіональних ризиків

Фото: Finančná správa SR; www.pngwing.com

Друк: Devin Printing House

ISBN 978-80-89645-27-5

■ Зміст

- 9 Електронний інтерфейс зв'язку**
10 Центральна електронна папка (ЦЕП)
- 11 Митні інформаційні системи**
- 13 Система декларування**
15 Електронне митне оформлення імпорту – eDovoz
18 Система декларування для експорту модуля PCV
при виїзді з Європейського Союзу
18 Система декларування для експортерів
- 22 Національна заявка на транзит – TRANZIT**
26 Електронне митне оформлення
для процедури транзиту
- 30 Система гарантії**
30 Система гарантій – GMS (транзит)
31 Система гарантування GMS
- 33 Система аналізу ризиків (ERP та SKR)**
- 35 Проведення аналізу супровідних документів
в Україні**
- 41 Висновки**

Фінансова адміністрація Словацької Республіки надає можливість декларантам подавати електронні митні документи для імпорту, експорту та транзиту товарів та застосовувати електронний зв'язок у митних процедурах, щоб прискорити та підвищити ефективність митних процедур при імпорті товарів, у тому числі з третіх країн.

Іншими словами, електронні системи забезпечують безпаперове митне оформлення та подання митних декларацій, підписаних гарантованим/кваліфікованим електронним підписом через електронний кабінет, а також прискорюють процес митного оформлення та підвищують рівень послуг, що надаються митницями в Словацькій Республіці.

Відповідно до статті 6(1) Регламенту (ЄС) № 952/2013 Європейського Парламенту та Ради від 9 жовтня 2013 року, що встановлює Митний кодекс Союзу (далі – "МКУ")

"Будь-який обмін інформацією між митними органами та між суб'єктами ЗЕД і митними органами, наприклад, деклараціями, заявами або рішеннями, а також зберігання такої інформації відповідно до вимог митного законодавства здійснюється з використанням електронних методів обробки даних".

Крім того, відповідно до статті 216 Імплементативного регламенту Комісії (ЄС) № 2015/2447 від 24 листопада 2015 року, де визначені детальні правила імплементативних окремих положень Регламенту (ЄС) № 952/2013 Європейського Парламенту та Ради, що встановлює Митний кодекс ЄС ("МКЄС")

"Для обробки та обміну інформацією, пов'язаною з поміщенням товарів у митний режим, використовуються електронні системи, створені відповідно до частини першої статті 16 Кодексу".

Перший абзац цієї статті застосовується з відповідних дат модернізації національних систем імпорту, запровадження системи спеціальних домовленостей відповідно до УПК та запровадження автоматизованої системи експорту (АЕС) відповідно до УПК, перелічених у Додатку до Імплементативного рішення 2014/255/ЄС ("Робоча програма").

Електронні декларації-документи повинні відповідати умовам технічної специфікації, опублікованої на сайті Фінансової адміністрації: <https://www.financnasprava.sk/sk/elektronicke-sluzby/elektronicka-komunikacia/elektr-komunikacia-clo-emcs>

Електронна митна декларація повинна бути підписана електронним цифровим підписом і передана до фінансової адміністрації через електронний комунікаційний інтерфейс (далі – ЕКІ). Поступове розгортання обробки електронних документів в рамках електронної митної процедури поділяється на етапи.

Модернізація систем Фінансової адміністрації Словацької Республіки також включає модернізацію та підвищення ефективності митних процедур при імпорті за допомогою автоматизації митних процесів.

Базова законодавча база:

- a. Регламент (ЄС) № 952/2013 Європейського Парламенту та Ради від 9 жовтня 2013 року, що встановлює Митний кодекс ЄС, зі змінами та доповненнями;
- b. Імплементативний Регламент Комісії (ЄС) № 2015/2447 від 24 листопада 2015 року, що встановлює детальні правила імплементативних окремих положень Регламенту (ЄС) № 952/2013 Європейського Парламенту та Ради, що встановлює Митний кодекс ЄС, зі змінами та доповненнями;
- c. Делегований Регламент Комісії (ЄС) № 2015/2446 від 28 липня 2015 року, що доповнює Регламент (ЄС) № 952/2013 Європейського Парламенту та Ради щодо детальних правил, які конкретизують певні положення Митного кодексу ЄС, зі змінами;
- d. Делегований Регламент Комісії (ЄС) 2016/341 від 17 грудня 2015 року, що доповнює Регламент (ЄС) № 952/2013 Європейського Парламенту та Ради щодо перехідних правил для певних положень Митного кодексу ЄС, коли відповідні електронні системи ще не функціонують, та вносить зміни до Делегованого Регламенту (ЄС) 2015/2446;

- e. Конвенція про процедуру спільного транзиту від 20 травня 1987 року, з поправками;
- f. Закон № 199/2004 Зб. законів про митну справу та про внесення змін і доповнень до деяких законів, зі змінами та доповненнями;
- g. Постанова Міністерства фінансів Словацької Республіки № 161/2016 Зб., що імплементує окремі положення Закону № 199/2004 Зб. про Митний закон та про внесення змін і доповнень до деяких законів, зі змінами та доповненнями.

Визначення основних термінів:

- a. *митні формальності* – це всі операції, які повинні бути виконані особою та митними органами з метою дотримання митних правил (п. 8 ст. 5 МКУ);
- b. *в'їзна підсумкова декларація* – акт, за допомогою якого особа інформує митні органи за встановленою формою, у встановлений спосіб та у встановлений строк про те, що товари мають бути ввезені на митну територію Союзу (ст. 5(9) КТК);
- c. *виїзна підсумкова декларація* – акт, за допомогою якого особа інформує митні органи у встановленій формі, спосіб та строк про те, що товари мають бути вивезені за межі митної території Союзу (ст. 5(10) КТК);
- d. *митна декларація* – це акт, за допомогою якого особа за встановленою формою і в установленому порядку заявляє про своє бажання помістити товари у запропонований митний режим і, у разі необхідності, зазначає будь-які конкретні заходи, що підлягають застосуванню (п. 12 ст. 5 МКУ);
- e. *декларант* – особа, яка подає митну декларацію, декларацію на тимчасове зберігання, в'їзну підсумкову декларацію, виїзну підсумкову декларацію, реекспортну декларацію або повідомлення про реекспорт від свого імені, або особа, від імені якої подається така декларація або повідомлення (п. 15 ст. 5 МКУ);
- f. *митний режим* – будь-яка з наведених нижче процедур, у які товари можуть бути поміщені відповідно до Кодексу:
  - a. для вільного розповсюдження;
  - b. спеціальні митні режими;
  - d. експорт;
    - (Стаття 5(16) ЦКК)
- g. *власник митної процедури* – це
  - a. особа, яка подає митну декларацію, або особа, від імені якої подається така декларація;
  - b. або особа, до якої перейшли права та обов'язки за митною процедурою
    - (ст. 5(35) КПК);
- h. *товари некомерційного характеру*:
  - a. товари у відправленнях, що надсилаються однією приватною особою іншій приватній особі, за умови що такі відправлення надсилаються відправником одержувачу безоплатно;
  - b. товари в особистому багажі пасажирів, за умови що товари призначені для особистого користування (або користування членами сім'ї, у випадку багажу пасажирів це може бути, наприклад, подарунок), а характер і кількість товарів не вказують на комерційний інтерес (ст. 1 п. 21 ПДР);
- i. *митниця пред'явлення* – митниця, до компетенції якої належить місце пред'явлення товарів (стаття 1(2)(2) КТКПП);
- j. *Основний реєстраційний номер (MRN)* – це реєстраційний номер, який присвоюється компетентним митним органом деклараціям або повідомленням, зазначеним у статті 5(9) – (14) КТК, операціям МДП або доказам митного статусу товарів Союзу (стаття 1(22) УА);
- K. *Конвенція МДП* – це Митна конвенція про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП, підписана в Женеві 14 листопада 1975 року (стаття 1, пункт 37 Угоди про асоціацію);
- l. *Операція МДП* – це перевезення товарів митною територією Союзу відповідно до Конвенції МДП (ст. 1, п. 38 ПДР);

- m. *зовнішній транзит* – процедура зовнішнього транзиту дозволяє перевозити товари, які не є товарами Союзу, з одного місця в інше в межах митної території Союзу без:
- сплати імпортного мита;
  - здійснення інших виплат, передбачених іншими відповідними чинними нормативно-правовими актами;
  - застосування обмежень в рамках торговельної політики, за умови, що вони не забороняють ввезення товарів на митну територію Союзу або вивезення товарів з митної території Союзу
(ст. 226(1) ЦПК);
- n. *внутрішній транзит* – процедура внутрішнього транзиту дозволяє перевозити товари Союзу між двома пунктами на митній території Союзу через країну або територію за межами цієї митної території без зміни їх митного статусу (стаття 227(1) КТК);
- o. *митниця відправлення* – митниця, в якій приймається митна декларація для поміщення товарів у митний режим транзиту (ст. 1(13) УА);
- p. *митниця призначення* – митниця, до якої пред'являються товари, поміщені під процедуру транзиту, з метою завершення цієї процедури (ст. 1(14) УА);
- q. *митниця експорту* – це митниця, в якій подається експортна декларація або реекспортна декларація¹ на товари, що вивозяться з митної території Союзу (ст. 1(16) УА);
- r. *реєстраційний та ідентифікаційний номер суб'єкта господарювання (EORI-номер)* – це ідентифікаційний номер, який є унікальним на митній території Союзу і який присвоюється митним органом суб'єкту господарювання або іншій особі з метою його/її реєстрації для митних цілей (ст. 1(18) Угоди про асоціацію);

- s. *експортер* – це
- особа, офіційно зареєстрована на митній території Європейського Союзу, яка на момент прийняття декларації має контракт з вантажоодержувачем у третій країні і має право вирішити, що товари повинні бути перевезені до місця призначення за межами митної території Європейського Союзу;
  - фізична особа, яка перевозить товари, що підлягають експорту, якщо ці товари перебувають в особистому багажі цієї фізичної особи;
  - в інших випадках – особа, зареєстрована на митній території Європейського Союзу, яка має повноваження приймати рішення про те, що товари повинні бути перевезені до місця призначення за межами митної території Союзу (ч. 1 ст. 19 Угоди про асоціацію).

■ Електронний інтерфейс зв'язку

Інтерфейс електронного зв'язку використовується для обробки електронних документів, поданих уповноваженими суб'єктами в рамках електронних послуг, що надаються Фінансовою адміністрацією через Центральну електронну папку – ЦЕП (наприклад, заявки на забезпечення безпеки – GMS).

ECR CEP забезпечує:

- доставка електронних документів (електронне подання документів) до обраних систем фінансового адміністрування,
- доставка електронних документів (електронної пошти) уповноваженим суб'єктам у контексті електронного зв'язку.

Система ЦЕП дозволяє громадянам подавати заяви на отримання ліцензій та дозволів, а також митні декларації з додатками в одному місці в електронному вигляді. Як результат, скорочуються втрати часу та зменшується адміністративний тягар.

¹ Реекспорт не є митною процедурою.

■ ЦЕНТРАЛЬНА ЕЛЕКТРОННА ПАПКА (ЦЕП)

Повністю інтегрована інформаційна система дозволяє всім учасникам міжнародної торгівлі та транспорту подавати та обробляти стандартизовану інформацію та документи в єдиному пункті входу, виконуючи таким чином всі вимоги, пов'язані з імпортом, експортом та транзитом товарів.

Інформаційна система КЕП (далі також "ІС КЕП") дозволяє ефективно зменшити адміністративне навантаження на міжнародну торгівлю та пов'язані з нею процеси, її основною метою є створення електронного централізованого пункту для спрощення адміністративних процесів між суб'єктами господарювання та органами державної влади.

Законодавчою основою ІС ЦЕП є Закон № 305/2013 Зб. про електронну форму здійснення повноважень органів публічної влади та про внесення змін і доповнень до деяких законів (Закон про електронний уряд), зі змінами та доповненнями, а також Закон № 214/2014 Зб. Про електронну форму здійснення повноважень органів публічної влади та про внесення змін і доповнень до деяких законів (Закон про електронне урядування), зі змінами та доповненнями.

Для того, щоб трейдери могли спілкуватися через СЕП, необхідно виконати наступні умови:

- I. *Засоби кваліфікованого електронного підпису (КЕП)* (відповідно до Регламенту (ЄС) № 910/2014 Європейського Парламенту та Ради від 23 липня 2014 року про електронну ідентифікацію та довірчі послуги для електронних транзакцій на внутрішньому ринку та про скасування Директиви 1999/93/ЄС, це посиленій електронний підпис, створений за допомогою кваліфікованого пристрою створення електронного підпису та на основі кваліфікованого сертифіката для електронних підписів)
- II. *Обліковий запис користувача в ІС КЕП*
- III. *Створено та активовано електронну поштову скриньку*

■ Митні інформаційні системи

Зокрема, митні інформаційні системи надають такі можливості:

- *Облік імпортних, експортних та транзитних декларацій.* Ці записи ведуться в різних прикладних програмних засобах (далі – ПЗ) залежно від митної процедури, для якої подається митна декларація;
- *Розрахунок ввізного мита.* Розрахунок здійснюється за допомогою модуля розрахунку АПВ для заданого коду товару (пункт 33 КВ);
- *Облік гарантій при імпорті та транзиті.* Ці записи ведуться в окремих прикладних програмах, таких як GMS DS і GMS Transit, з метою відстеження та визначення статусу гарантії для окремих митних процедур;
- *Облік трейдерів та дозволів.* Вона забезпечує централізовану реєстрацію трейдерів та дозволів, яка пов'язана з виробничими системами;
- *Аналіз ризиків (фіскальних та безпекових).* Забезпечує фіскальний та безпековий захист Словацької Республіки та ЄС під час митних процедур;
- *Інший:*
  - реєстрація передач та облік товарів, що містяться в пасажирському багажі, відповідно до статті 41 Регламенту Ради (ЄЕС) № 1186/2009, що встановлює систему звільнення від сплати митних зборів у рамках Співтовариства;
  - Taric/Quota AUV, який забезпечує управління квотами на певний товар;
  - І останнє, але не менш важливе: APV DS забезпечує реєстрацію рішень у митних провадженнях, де імпортні платежі були нараховані в інший спосіб (наприклад, шляхом контролю після випуску).

Основними модулями митної інформаційної системи є:

- Система імпортних декларацій та підсумкова декларація для в'їзду до Європейського Союзу
- Система експортного декларування та підсумкова декларація на виїзд з Європейського Союзу

- NTA Національний транзитний додаток
- Система гарантій – GMS (імпорт) та GMS (транзит)
- Система аналізу ризиків – Докази профілю ризику та загальні критерії ризику

Типологія електронних повідомлень, що використовуються в ході електронного митного оформлення – національний домен (диференціація за митними процедурами)

SK015
SK029A

- SK – ідентифікатор країни
0 – код митної процедури
15 – митна декларація
29A – рішення про звільнення, де "A" означає, що це позитивний звіт
29B – рішення не оприлюднювати, де "B" означає, що це негативний звіт наприклад
наприклад. 15Y – митна декларація, де "Y" означає, що це екстрена процедура

код митної процедури	митний режим
0	транзит
2	GMS
3	PCV при в'їзді
4	Отримано з
5	експорт
6	PCV на виході

Електронне повідомлення **SK906** – універсальне повідомлення про помилку, що використовується для режимів транзиту, імпорту та експорту

■ Система декларування

Система декларування модуля ІМПОРТ при в'їзді до Європейського Союзу

Вона забезпечує реєстрацію вантажних митних декларацій відповідно до положень статті 182 Митного кодексу (Електронна система оформлення вантажних митних декларацій). Система PCV функціонує з 1 січня 2009 року. У контексті Митного кодексу ЄС необхідна модернізація системи ІСПС (орієнтовно до 2020 року). До цього часу заповнення попередніх декларацій у перехідний період регулюється Додатком 9 до Додатку А – TDA та Регламентом DG № 45/2009 "Митні попередні декларації". Після модернізації системи, ICS буде заповнюватися відповідно до Додатку В до Угоди про асоціацію (колонки F1a – F4d).

Система декларування для імпорту

Вона передбачає реєстрацію імпортних декларацій, розрахунок імпортних платежів, реєстрацію інших типів документів (наприклад, неторгових товарів, карнетів АТА, оцінок платежів іншими способами) та дозволів. Повністю автоматизована система "Електронний імпорт" працює з 1 липня 2016 року, використовуючи переваги двостороннього електронного зв'язку, і її впровадження принесло/принесе наступні переваги громадянам та компаніям:

- безпаперове митне оформлення імпорту товарів з третіх країн до Словацької Республіки, включаючи нарахування мита, податку на додану вартість та інших платежів;
- подання електронних декларацій, підписаних гарантованим електронним підписом, через систему електронного подання декларацій ЦЕП²;
- прискорення процесу митного оформлення та підвищення рівня послуг, що надаються митницями Словацької Республіки.

² Електронна митна декларація – Додатки В, В-01 Делегованого Регламенту Комісії (ЄС) № 2015/2446, що доповнює Регламент (ЄС) № 952/2013 Європейського Парламенту та Ради щодо детальних правил для подальшої конкретизації окремих положень Митного кодексу Союзу (далі також іменується "DA")

Однак митні декларації можуть також подаватися одночасно в письмовій формі та супроводжуватися електронним додатком – але це вже вважається терміновою декларацією. Такі письмові декларації можуть використовуватися відповідно до положень статей 14, 15, Додатку 9, Додатків B1-D1 Делегованого Регламенту Комісії (ЄС) № 2016/341, що доповнює Регламент (ЄС) № 952/2013 Європейського Парламенту та Ради щодо перехідних правил (далі – "TDA") для певних положень Митного кодексу ЄС, коли відповідні електронні системи ще не функціонують – письмова митна декларація TDA.

Відповідно до положень § 32 Закону № 199/2004 Зб. законів про митну справу та про внесення змін і доповнень до деяких законів Словацької Республіки зі змінами та доповненнями

"Митна декларація повинна бути заповнена державною мовою. Митний орган може прийняти письмову митну декларацію іншою мовою і вимагати від декларанта надання офіційного перекладу на державну мову.

У другому абзаці йдеться про

"Спосіб заповнення митної декларації або реекспортної декларації, перелік кодів, що використовуються при її заповненні, а також спосіб округлення сум, вартості та платежів, типова форма імпоротної, експортної та транзитної митної декларації на товари, які використовуються або будуть використовуватися Збройними силами Словацької Республіки (ФОРМА 302), а також типова форма наказу про відрядження до країн-членів НАТО встановлюються загальнообов'язковим нормативно-правовим актом, що видається Міністерством".

Постанова Міністерства фінансів Словацької Республіки № 161/2016 Зб. законів, Додаток № 6, частина A2, що імплементує окремі положення Митного закону про письмову митну декларацію та частину B – електронну ВМД [§ 6, Додатки № 6 та 7].

■ ЕЛЕКТРОННЕ МИТНЕ ОФОРМЛЕННЯ ІМПОРТУ – eDOVOZ³

Основні характеристики:

- стандартне резюме "A" за стандартною процедурою;
- спрощене резюме "B" та "C" за стандартною процедурою;
- стандартний CV "D" за стандартною процедурою до того, як декларант зможе пред'явити товари;
- спрощений CV "E" та "F" у стандартній процедурі до того, як декларант зможе пред'явити товари;
- додаткове резюме "X" за спрощеною процедурою, якщо попередній код був "B" або "F";
- додаткове резюме "Y" за спрощеною процедурою, якщо попередній код був "C" або "F";
- спрощена процедура шляхом внесення до облікових даних декларанта "A" або "C" з кодом результату контролю "A3" – спрощена процедура;
- додаткову МД за спрощеною процедурою шляхом внесення запису до реєстру декларантів "Z" у разі подання електронної МД типу "C" (спрощена МД), у разі виникнення надзвичайної ситуації за спрощеною процедурою або при ввезенні товарів трубопровідним транспортом та каналами.

³ Декларант повинен мати рахунок СЕР, щоб мати можливість спілкуватися з фінансовою адміністрацією.

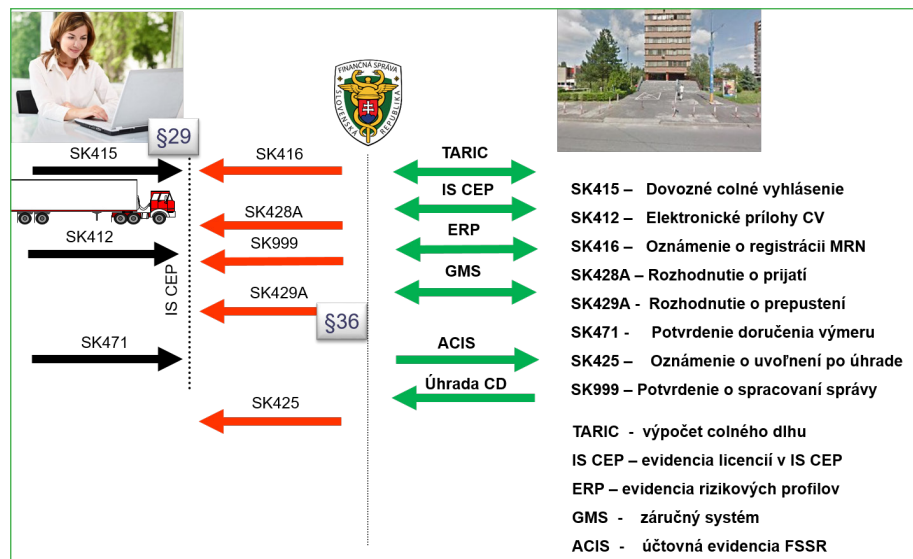
Структура MRN (основний номер транзакції, присвоєний системою митниці імпорту, що працює в системі elimport) – 18-значний код

23SK531101000899R9

- 23** – останні дві цифри року, в якому було подано eCV або eZCV
- SK** – ідентифікатор країни, в якій знаходиться митниця імпорту (код країни ISO Alpha 2)
- 531101000899** – унікальний ідентифікатор імпоротної операції за роком та країною (кожна імпортна операція в межах країни протягом року повинна мати унікальний номер і включати номер митниці імпорту)
- R** – ідентифікатор митної процедури
- 9** – контрольна цифра

Малюнок 1. Стандартний порядок поміщення товарів у митний режим імпорту

Малюнок ???

Таблиця 1. Перелік використаних електронних повідомлень

Код	Ім'я	Відправник повідомлення
SK415	Імпортна декларація – комерційні товари	Декларант
SK412	Електронні додатки до митних декларацій	Декларант
SK413	Заява про внесення змін (до прийняття) або виправлення (після прийняття) митної декларації	Декларант
SK413A	Заповнення відомостей спрощеної (неповної) декларації	Декларант
SK414	Заява про анулювання митної декларації	Декларант
SK471	Підтвердження отримання рішення про випуск товарів	Декларант
SK904	Запит інформації про статус митної декларації	Декларант
SK404A	Рішення про прийняття заяви про внесення змін / доповнень до митної декларації	Митниця
SK404B	Рішення про відмову в прийнятті заяви про внесення змін / виправлення митної декларації	Митниця
SK409A	Рішення про анулювання митної декларації	Митниця
SK409B	Рішення про відмову у прийнятті заяви про анулювання митної декларації	Митниця
SK416	Повідомлення про реєстрацію MRN	Митниця
SK417	Рішення про прийняття заповненої спрощеної (неповної) декларації	Митниця
SK425	Інформація про виконання спеціальної процедури / Інформація про сплату митного боргу	Митниця
SK428A	Рішення про прийняття митної декларації	Митниця
SK428B	Рішення про відмову в прийнятті митної декларації	Митниця
SK429A	Рішення про випуск товарів	Митниця
SK429B	Рішення про відмову у випуску товарів	Митниця
SK455	Гарантія анульована	Митниця
SK460	Рішення інспекції – інформація	Митниця
SK470	Запрошення декларанту заповнити / подати документи	Митниця
SK905	Інформація про статус декларації / переривання спрощеної процедури	Митниця
SK906	Повідомлення про помилку – функціональна помилка	Митниця

■ СИСТЕМА ДЕКЛАРУВАННЯ ДЛЯ ЕКСПОРТУ МОДУЛЯ РСВ ПРИ ВИЇЗДІ З ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Для цілей застосування статті 263 КПК вона слугує системою реєстрації попередніх декларацій про вихід

"товари, що підлягають вивезенню за межі митної території Союзу, повинні бути зазначені у попередній виїзній декларації, поданій до компетентного митного органу протягом визначеного періоду до того, як товари будуть вивезені за межі митної території Союзу".

■ СИСТЕМА ДЕКЛАРУВАННЯ ДЛЯ ЕКСПОРТЕРІВ

Вона має забезпечити оформлення митних декларацій на експорт товарів відповідно до статті 326 УКТЗЕД за стандартною та спрощеною процедурами. Система автоматизована, а декларації подаються в електронній формі. Для заповнення електронних декларацій діє перехідний період до заміни АЕС/ЕКС (орієнтовно 03-05/2019) відповідно до Делегованого Регламенту Комісії № 2016/341 Додаток С1, колонки А,С,Д та Е, де містяться пояснення до Єдиного митного документу. Додаток D1 містить коди, які слід використовувати при заповненні єдиного митного документу.

На території Словацької Республіки відповідно до положень § 32 Закону № 199/2004 Зб. законів про митну справу та про внесення змін і доповнень до деяких законів, зі змінами та доповненнями

"Митна декларація повинна бути заповнена державною мовою. Митний орган може прийняти письмову митну декларацію іншою мовою і вимагати від декларанта надання офіційного перекладу на державну мову.

У другому абзаці йдеться про

"Спосіб заповнення митної декларації або реекспортної декларації, перелік кодів, що використовуються при її заповненні, а також спосіб округлення сум, вартості та платежів, типова форма імпоротної, експортної та транзитної митної декларації для товарів, які використовуються або будуть використовуватися Збройними силами Словацької Республіки (ФОРМА 302), а також типова форма наказу про відрядження до країн-членів НАТО встановлюються загальнообов'язковим нормативно-правовим актом, що видається Міністерством".

Постанова Міністерства фінансів Словацької Республіки № 161/2016 Coll., Додаток № 6, частина А1, що імплементує окремі положення Закону про митницю.

З 01.05.2019 розгорнуто нову версію системи автоматизованого випуску експортних декларацій. У порівнянні з попередньою версією є суттєві зміни, де з 01.05.2019 вже неможливо використовувати дозволи за спрощеною процедурою для випуску товарів за експортними деклараціями. В рамках електронного обміну інформацією зміни також торкнулися окремих електронних повідомлень (SK515, SK513, SK513A, SK529A). До електронного повідомлення SK515 додано новий елемент даних "Тип виходу":

тип виходу	опис
2	ECS – система експортного контролю
3	Єдиний договір на перевезення
4	Транзит
5	Запис ZP в реєстрі декларантів

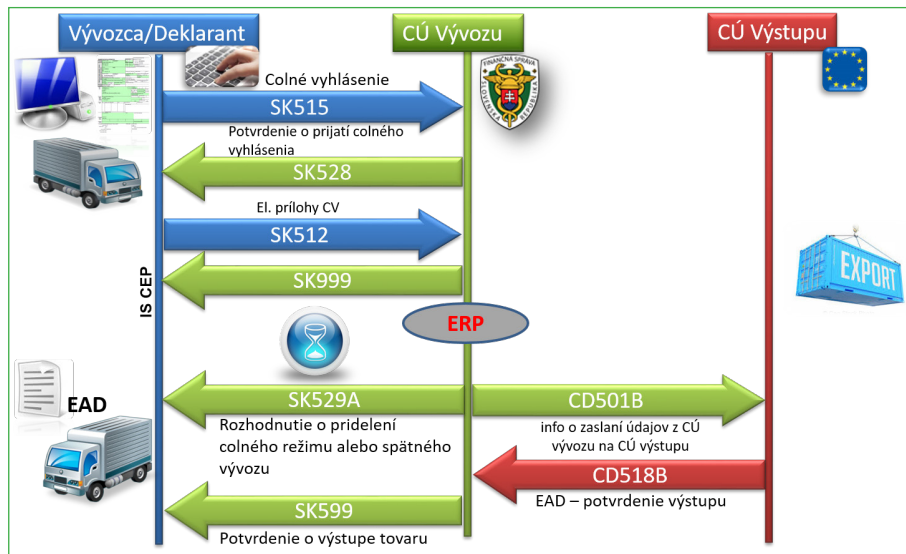
Електронне митне оформлення при експорті

Структура MRN (Customs-to-Customs export transaction identification number) – 18-значний код

23SK5267EX60000105

- 23** – дві останні цифри року, в якому була ініційована експортна операція
- SK** – ідентифікатор країни, в якій була ініційована експортна операція (код країни ISO Alpha)
- 5267** – ідентифікаційний номер митниці експорту (або реєстраційний номер філії)
- EX** – ідентифікатор митної процедури
- 6000010** – порядковий номер експортної операції в даному році
- 5** – контрольна цифра

Малюнок 2. Автоматизована процедура випуску товарів на експорт без митного контролю

Таблиця 2. Перелік використаних електронних повідомлень

Код	Ім'я	A
SK504	Дозвіл на виправлення декларації	1
SK504A	Підтвердження заповнення відомостей неповної декларації	1
SK507	Прибуття на виїзд з Митного союзу	2
SK509A	Рішення про анулювання митної декларації	1
SK509B	Відмова у прийнятті заяви про анулювання митної декларації	1
SK513	Запит на виправлення митної декларації	3
SK513A	Доповнення відомостей неповної декларації	3
SK515	Митна декларація	3
SK525A	Увімкнення виходу	4
SK525B	Відмова на виході	4
SK528	Підтвердження отримання митної декларації	1
SK529A	Рішення про надання дозволу на митну процедуру або реекспорт	1
SK529B	Рішення про відмову у митному оформленні або реекспорті	1
SK547	Презентація маніфесту	2
SK548	Затвердження маніфесту	4
SK560	Рішення про проведення перевірки	1
SK561	Рішення про контроль на виході з Митного союзу	4
SK582	Вимога про надання підтвердження про вивезення товарів	1
SK599	Підтвердження виходу товарів	1
SK604	Рішення про затвердження виправлення	1
SK613	Заява про внесення змін (виправлення) до попередньої декларації	5
SK615	Попередня декларація	6
SK628	Свідоцтво про реєстрацію попередньої декларації	7
SK904	Запит інформації про статус митної декларації	3
SK905	Інформація про статус митної декларації	1
SK906	Функціональні помилки	8

Легенда

- A Відправник повідомлення/Отримувач повідомлення
1. Валюта експорту/декларант
  2. Перевізник/країна виходу
  3. Декларант/Офіс з адміністрування експорту

4. Митна одиниця виходу/перевізник
5. Декларант/країна виходу
6. Декларант/МС подання
7. CÚ суб'єкта подання/декларанта
8. APV DS/декларант

■ Національна заявка на транзит – TRANZIT

Сьогодні Словацька Республіка, як країна-член ЄС, експлуатує і продовжує розвивати Нову автоматизовану транзитну систему (далі – НАТС). Проект був розроблений у співпраці з Європейською Комісією в результаті реформування Спільної транзитної системи, що відбулося в 1997-2001 роках. Його впровадження було однією з головних умов вступу Словацької Республіки до ЄС. Зараз вона повністю функціонує на всіх митницях, відповідальних за транзитну процедуру ЄС, а в країнах ЄАВТ (Швейцарія, Норвегія, Ісландія) – на всіх митницях, відповідальних за спільну транзитну процедуру.

Система надає ряд переваг як для митних адміністрацій, так і для трейдерів, які використовують процедуру транзиту через територію ЄС / спільного транзиту:

- спрощення у використанні ТС31 та ТС33
- електронний контроль з боку офісу відправлення за ходом транзитної операції у спільному транзиті
- точна і швидка ідентифікація місця (Договірної сторони), де знаходиться вантаж, випущений для спільного транзиту
- швидке інформування про завершення процедури від офісу призначення до офісу відправлення (приблизно від 40 днів після завершення транзитної операції до 1 дня після завершення)
- швидке встановлення митного боргу, ідентифікація боржника та вжиття заходів щодо оцінки митного боргу
- електронне подання транзитних декларацій = модель та приклад для інших митних процедур
- статистику транзиту.

Нова автоматизована транзитна система – NCTS – охоплює 28 країн ЄС + ЄАВТ + XS, TR.

Задля цього Фінансова адміністрація Словацької Республіки розробила (у 2010 році) нову Національну транзитну програму NTA Client, яка забезпечує реєстрацію транзитних митних декларацій за стандартною та спрощеною процедурою. Система автоматизована, а декларації подаються в електронній формі.⁴ Додаток NTA (митниця відправлення, митниця призначення та митниця транзиту) підключений до системи NCTS.

Він також включає в себе систему обліку недопоставлених товарів. Її розгортання дозволило автоматизувати діяльність, пов'язану з відстеженням недоставлених вантажів. Якщо раніше пошук здійснювався на паперових носіях і займав нескінченно багато часу, то сьогодні, при гарній співпраці з транзитними власниками (принципалами) і митницею, пошук може бути здійснений за лічені дні.

Впровадження цієї системи докорінно змінює хід транзитної процедури від паперової обробки до повного електронного обміну даними між усіма залученими сторонами, якими є:

- власник угоди (принципал) або уповноважений вантажовідправник у місці відправлення,
- митниці відправлення, транзитні митниці, митниці призначення,
- вантажоодержувачу або уповноваженому вантажоодержувачу в пункті призначення,

Для того, щоб усі задіяні сторони могли спілкуватися між собою в усіх країнах, необхідно було створити єдину систему, основним принципом якої є обмін так званими "електронними повідомленнями", в яких деклараційні дані виражаються у вигляді кодів. Товари супроводжуються від митниці відправлення (або уповноваженого відправника) до митниці призначення (або уповноваженого одержувача) тільки на основі електронної інформації, що супроводжується "транзитним супровідним документом" – документом, що формується в друкованому вигляді митницею відправлення (або уповноваженим відправником) і містить штрих-код.

⁴ Стаття 6(2) ССС

Транзитний супровідний документ (STD)⁵

Том "А" ЗПСШ – замінює аркуш № 4

STD частина "В" – замінює аркуш № 5 (і тільки якщо країна призначення не підключена до NCTS)

Документи в NCTS

- письмова автобіографія (аркуш SAD № 1) – лише за відсутності електронного підпису;
- В іншому випадку SAD частини 1,4 і 5 будуть використовуватися тільки в аварійному режимі;
- SAD, якщо не подається в електронному вигляді;
- поетапне скасування інших документів (наприклад, ТК 10, ТК 31, ТК 33...)

Автоматизована система обробки приносить низку переваг як трейдерам, так і митним адміністраціям, зокрема:

- Скорочення часу оформлення на митниці відправлення (митниці відправлення), оскільки декларація подається заздалегідь в електронному вигляді;
- більш раннє оформлення процедури транзиту, оскільки зворотна квитанція № 5 замінюється на електронну інформацію лише у відділенні відправлення, вже в день його закінчення;
- підвищення прозорості транзитних операцій та прискорення відстеження транзитних операцій, що є вигідним для транзитного власника (принципала) у випадку відстеження недоставлених товарів;
- Переваги при наданні комплексної гарантії або звільнення від забезпечення, нижчий розмір базової суми;
- Скорочення часу оформлення на митниці призначення, а також на транзитних митницях, оскільки вся інформація про транзитну операцію буде надсилатися заздалегідь;
- статистичні показники.

⁵ Vzor dielu „A“ a „B“ sprievodného tranzitného dokladu (STD) je uvedený v prílohách tohto učebného materiálu

Очікувані вигоди для митних адміністрацій полягають у впорядкуванні контрольної діяльності, зменшенні адміністративних завдань, кращому використанні ресурсів при фізичному контролі, посиленні боротьби з шахрайством та його виявленні, швидшому реагуванні з боку митних органів, а також трейдерів. Перш за все, це вигода для національних бюджетів та бюджетів ЄС, оскільки виключається втрата доходів у вигляді митних зборів та інших платежів. Водночас, це вигода для тих, хто бере участь у транзитних операціях, оскільки запобігає втраті їхніх ринків через недобросовісних декларантів.

Для цілей застосування статті 273 КТК Словацька Республіка використовує електронну систему, що стосується транзиту товарів. Для заповнення електронних декларацій застосовується перехідний період до зміни NCTS (орієнтовно 10/2019) відповідно до Додатку С1, колонка F – Пояснення до єдиного митного документа TDA. Додаток С1, графа F описує пояснення до єдиного митного документа, а Додаток D1 – описує коди, які слід використовувати для заповнення відповідних форм єдиного митного документа.

На території Словацької Республіки відповідно до положень § 32 Закону № 199/2004 Зб. законів про митну справу та про внесення змін і доповнень до деяких законів, зі змінами та доповненнями

"Митна декларація повинна бути заповнена державною мовою. Митниця може прийняти письмову митну декларацію іншою мовою і вимагати від декларанта надання офіційного перекладу на державну мову.

У другому абзаці йдеться про

"Спосіб заповнення митної декларації або реекспортної декларації, перелік кодів, що використовуються при її заповненні, а також спосіб округлення сум, вартості та платежів, типова форма імпоротної, експортної та транзитної митної декларації для товарів, які використовуються або будуть використовуватися Збройними силами Словацької Республіки (ФОРМА 302), а також типова форма наказу про відрядження до країн-членів НАТО встановлюються загальнообов'язковим нормативно-правовим актом, що видається Міністерством".

Постанова Міністерства фінансів Словацької Республіки № 161/2016 Coll., Додаток № 6, частина A1, що імплементує окремі положення Закону про митницю.

Указ Президента Фінансової адміністрації № 20/2017 Указ Президента Фінансової адміністрації про функціонування Нової автоматизованої системи транзиту та інформації № 157/2010 Прийняття електронного додатку до книжки МДП описує початок функціонування нової інформаційної системи для реєстрації процедури транзиту в системі NCTS.

■ ЕЛЕКТРОННЕ МИТНЕ ОФОРМЛЕННЯ ДЛЯ ПРОЦЕДУРИ ТРАНЗИТУ

Структура LRN (Local Reference Number) – 21-значний код

2302TAD00000101001017

- 06** – рік, у якому було подано резюме
- 02TAD000001** – унікальний ідентифікатор дозволу компетентного органу на подання резюме в електронному вигляді
- 01** – унікальний ідентифікатор комп'ютерної робочої станції
- 001017** – порядковий номер декларації у відповідному році

Структура MRN (Transit Record Number) – 18-значний код

23SK5311TR00000015

- 23** – дві останні цифри року, в якому була отримана транзитна операція
- SK** – ідентифікатор країни, в якій отримано транзитну операцію (код країни ISO Alpha 2)
- 5311** – ідентифікаційний номер митниці відправлення (або реєстраційний номер філії)
- TR** – ідентифікатор транзиту
- 0000001** – порядковий номер у певному році
- 5** – контрольна цифра

Структура MRN (номер реєстрації транзитної операції) – надзвичайна ситуація в стандартній процедурі

23SK5321TRY1000001

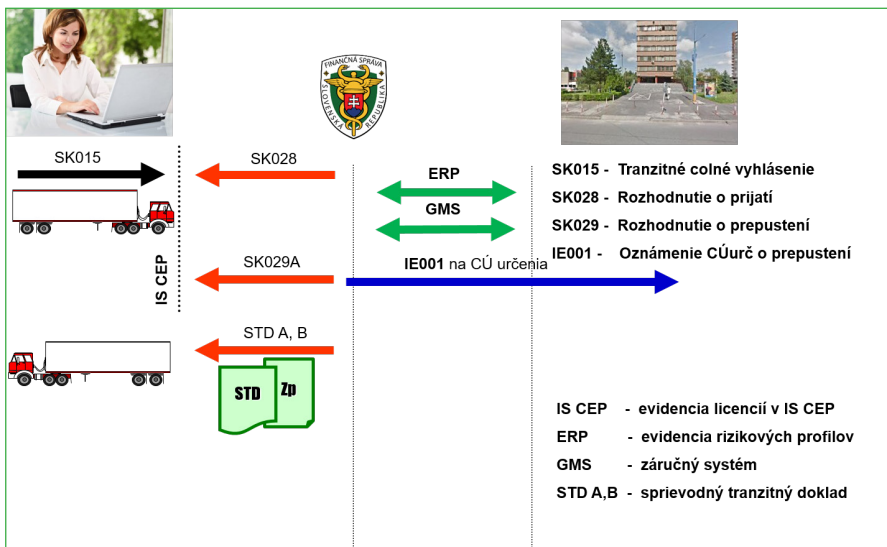
- 23** – дві останні цифри року, в якому була отримана транзитна операція
- SK** – ідентифікатор країни, в якій отримано транзитну операцію (код країни ISO Alpha 2)
- 5321** – ідентифікаційний номер митниці відправлення (або реєстраційний номер філії)
- TR** – ідентифікатор транзиту
- Y** – ідентифікатор аварійної процедури
- 10** – реєстраційний номер підрозділу відправлення для проведення екстреної процедури в межах філії митного органу
- 00001** – порядковий номер в даному році

Структура MRN (номер транзитної операції) – екстрена допомога за спрощеною процедурою

23SK5321TRY3010015

- 23** – дві останні цифри року, в якому була отримана транзитна операція
- SK** – ідентифікатор країни, в якій отримано транзитну операцію (код країни ISO Alpha 2)
- 5321** – ідентифікаційний номер митниці відправлення (або реєстраційний номер філії)
- TR** – ідентифікатор транзиту
- Y** – ідентифікатор аварійної процедури
- 101 – 999** – авторизований ідентифікаційний номер відправника, присвоєний відділенням відправлення
- 0015** – порядковий номер в даному році

Малюнок 3. Типовий порядок поміщення товарів у митний режим транзиту в митниці відправлення

Таблиця 3. Перелік використаних електронних повідомлень – стандартна процедура

Код	Ім'я	Відправник повідомлення
SK013	Коригуюча транзитна декларація	Власник режиму
SK014	Заява про анулювання транзитної декларації	Власник режиму
SK015	Транзитна декларація	Власник режиму
SK015Y	Транзитна декларація – екстрена процедура	Власник режиму
SK141	Інформація про недоставлену транзитну операцію	Власник режиму
SK004	Прийняття виправлення	Митниця
SK009	Рішення про анулювання транзитної декларації	Митниця
SK019	Повідомлення про порушення	Митниця
SK028	Підтвердження прийняття транзитної декларації	Митниця
SK029	Звільнення транзитної операції	Митниця
SK029Y	Звільнення транзитних операцій – Аварійний режим	Митниця
SK035	Повідомлення про відновлення	Митниця
SK045	Рішення про припинення транзиту	Митниця
SK051	Рішення про відмову від поміщення товарів у митний режим транзиту	Митниця
SK055	Повідомлення про втрату чинності гарантії	Митниця
SK060	Рішення про перевірку відправлення	Митниця
SK140	Вимога щодо незавершеної транзитної операції	Митниця
SK906	Повідомлення про помилку – функціональна помилка	Митниця

Система гарантії

СИСТЕМА ГАРАНТІЙ – GMS (ТРАНЗИТ)

Впровадження автоматизованої системи гарантії стало продовженням розвитку системи NCTS, а також електронної митної процедури транзиту. Вона забезпечує реєстрацію транзитних гарантії, комунікацію з митними органами країн-членів ЄС та ЄАВТ при використанні міжнародних гарантії. Система повністю автоматизована.

Система GMS Transit була розгорнута 1.9.2005 р. і дозволяє здійснювати електронний зв'язок між власником комплексної гарантії або відмови від гарантії та митницею, яка видала гарантію. Використання паперових сертифікатів комплексної гарантії ТС31 або сертифікатів відмови від гарантії ТС33 було зведено до мінімуму, лише у випадках надзвичайних ситуацій у митниці відправлення.

Переваги для оператора:

- захист від несанкціонованого використання гарантії шляхом заміни паперових квитанцій на електронні коди доступу;
- захист від зловживань у разі втрати, підробки гарантійного сертифіката;
- надання актуальної інформації про використання гарантії в усіх державах-членах;
- моніторинг використання базової суми;
- варіанти зменшення суми застави до 50%, 30% або звільнення від застави.

Переваги для фінансової адміністрації:

- оперативний моніторинг використання загальної гарантії в межах базової суми;
- видача електронних гарантійних сертифікатів зменшує можливість їх втрати або крадіжки;
- більш надійна можливість негайного відкликання сертифіката у разі повідомлення про втрату, підозри на підробку.

Малюнок 4. Тип гарантії

8/2. Druh záruky	
Kódy záruky	
Uplatnitelné kódy sú tieto:	
Opis	Kód
V prípade upustenia od záruky (článok 95 ods. 2 kódexu)	0
V prípade celkovej záruky (článok 89 ods. 5 kódexu)	1
V prípade jednotlivej záruky vo forme záväzku ručiteľa [článok 92 ods. 1 písm. b) kódexu]	2
V prípade jednotlivej záruky v hotovosti alebo iným spôsobom platby, ktorý colné orgány uznávajú ako rovnocenný zloženiu peňažných prostriedkov v hotovosti, v eurách alebo v mene členského štátu, v ktorom sa záruka požaduje [článok 92 ods. 1 písm. a) kódexu]	3
V prípade jednotlivej záruky vo forme záručných dokladov [článok 92 ods. 1 písm. b) kódexu a článok 160]	4
V prípade upustenia od záruky, ak výška dovozného alebo vývozného cla, ktoré sa má zabezpečiť, nepresahuje štatistický hodnotový prah pre vyhlásenia stanovený v súlade s článkom 3 ods. 4 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 471/2009 (*) (článok 89 ods. 9 kódexu)	5
V prípade jednotlivej záruky inou formou s rovnakým stupňom istoty, že suma dovozného alebo vývozného cla zodpovedajúca colnému dlhu a ďalším poplatkom bude zaplatená [článok 92 ods. 1 písm. c) kódexu]	7
V prípade záruky, ktorá sa nevyžaduje od určitých verejných subjektov (článok 89 ods. 7 kódexu)	8
V prípade záruky poskytnutej na tovar odosielaný v režime TIR	B

СИСТЕМА ГАРАНТУВАННЯ GMS

Впровадження автоматизованої системи гарантії стало продовженням розвитку системи elImport, а також електронного митного оформлення імпорту. Вона забезпечує реєстрацію імпортних гарантії, зв'язок з виробничою системою. Система частково автоматизована. Це означає, що система автоматично блокує суму перед випуском відповідно до запропонованої митної процедури, але у виняткових випадках заблокована сума зраховується вручну на підставі виписки з рахунку.

Система GMS DS була розгорнута в 2016 році і описує електронний зв'язок між власником комплексної гарантії та митницею, що видала гарантію. Перевагою для фінансової адміністрації є оперативне відстеження використання комплексної гарантії в межах референтної суми, більш надійна можливість негайного відкликання сертифіката у разі повідомлення про його втрату, підозри на підробку.

Система гарантування GMS (імпорт + транзит)

СУР ДС – імпорт – забезпечує реєстрацію гарантій при імпорті та зв'язок з ДС при імпорті при використанні гарантій. Система частково автоматизована, тобто, коли митний борг надходить до ВО, він автоматично блокується, якщо декларант сплачує, система сама не може розблокувати митний борг, сума має бути розблокована вручну співробітником митниці.

GMS – Transit – забезпечує реєстрацію транзитних гарантій, комунікацію з МС країн-членів ЄС та ЄАВТ при використанні міжнародних гарантій. Система повністю автоматизована (система сама блокується та розблоковується).

Структура GRN

23SK520000E000012

- 23** – дві останні цифри року, в якому була прийнята гарантія або виданий сертифікат
- SK** – ідентифікатор країни, яка прийняла гарантію
- 5200** – реєстраційний номер офісу гарантування або філії митного органу
- 00** – реєстраційний номер робочого місця
- E** – код виду гарантії відповідно до символів
- 00001** – порядковий номер
- 2** – контрольна цифра

код типу захисту	опис
A	відмова від гарантії в дорозі (ТС33)
C	індивідуальна гарантія гаранта за процедурою транзиту
E	Загальна гарантія в дорозі (ТС31)
G	індивідуальна гарантія у формі транзитних гарантійних документів (ТС32)
H	комплексну гарантію на момент заборони комплексної гарантії під час транзиту
Z	індивідуальне поручительство поручителів
P	індивідуальна гарантія готівкою
Y	порука затверджених поручителів
D	гарантія затверджених ПДВ-гарантів
W	загальну гарантію сплати митного боргу та інших платежів, які можуть бути понесені
V	повну гарантію сплати митного боргу та інших платежів, які були або можуть бути понесені
T	відмова від гарантії
R	індивідуальну гарантію сплати ПДВ грошовими коштами
U	індивідуальна гарантія для ПДВ-гарантів

Система аналізу ризиків (ERP та SKR)

Національна система аналізу ризиків складається з модулів "Докази профілів ризику (ERP)", "Загальні критерії ризику (CRC)" та "Ризикованість суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність у сфері розвідки та видобутку корисних копалин (SPD)".

ERP використовується для створення, управління, ведення, обліку, пошуку та статистичної оцінки профілів ризику, даних, що надходять від виробничих систем, які працюють в рамках митних інформаційних систем, на основі критеріїв, визначених в ERP. В результаті такого виконання ERP 2 дозволяє надсилати до відповідної виробничої системи відповідь у вигляді інструкцій для виконання дій (наприклад, визначення обсягу пошуку, надсилання звітів, фотодокументації тощо) або надсилання інформації про активацію профілю ризику за допомогою SMS або електронної пошти.

ERP 2 – це інструмент управління ризиками, який допомагає відслідковувати ризиковані підприємства, товари та операції.

Користувачами ERP є співробітники митниці, за якими закріплені:

- Департамент управління та аналізу ризиків СФР СР;
- Підрозділи профілактики та аналізу ризиків;
- Відділ реєстрації та міжнародного обміну інформацією про ризики – RIF;
- Операційний центр та Аналітичний департамент КФС;
- Інспекція ФР СР.

Модуль "Загальні критерії ризику" (CRC) базується на чинному європейському законодавстві, яке визначає еквівалентний рівень митного контролю в Союзі та говорить про гармонізоване здійснення митного контролю державами-членами. Цей контроль ґрунтується на спільно узгоджених стандартах і критеріях ризику для відбору товарів і економічних операторів з метою мінімізації ризиків для Союзу та його громадян, а також для торговельних партнерів Союзу, зберігаючи при цьому належне сприяння законній торгівлі. JRC також працює за принципом взаємного обміну інформацією між митними органами держав-членів з метою проведення аналізу ризиків.

Для потреб митних адміністрацій держав-членів Союзу Рішенням Комісії встановлюються спільні критерії та стандарти для аналізу ризиків безпеки та захисту товарів, що ввозяться на територію Союзу. Необхідно було в першочерговому порядку встановити критерії та стандарти аналізу ризиків для товарів, що ввозяться на територію Союзу, а згодом – загальні критерії та стандарти аналізу ризиків щодо безпеки та охорони з метою гармонізації застосування митного контролю до товарів, що вивозяться з митної території Союзу. Таким чином, аналіз ризиків безпеки та охорони (BOAR) ґрунтується на оцінці даних, отриманих з митних декларацій або попередніх декларацій, та їх порівнянні з даними, що містяться в довідкових базах даних.

■ Україна та аналіз супровідних документів

Визначення індикаторів ризику за результатами використання інформаційних технологій та веб-сервісів

Україна приєдналася до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур (Кіотська конвенція) 5 жовтня 2006 року, і вона набула чинності для України 15 вересня 2011 року. Положення Кіотської конвенції визначають такі основні принципи митних процедур:

- Впроваджувати програми модернізації митних процедур на постійній основі, тим самим підвищуючи ефективність та результативність;
- застосування митних процедур і заходів у заздалегідь визначений, послідовний і прозорий спосіб;
- надання всієї необхідної інформації про митні правила, адміністративні регламенти, митні процедури та процедури зацікавленим особам,
- впровадження сучасних методів роботи, таких як управління ризиками та аудиторський контроль, а також максимальне використання інформаційних технологій,
- співпраця з іншими органами державної влади, іншими митними адміністраціями та бізнес-спільнотою, коли це можливо;
- впровадження відповідних міжнародних стандартів;
- забезпечення доступу бенефіціарів до простого способу оскарження в адміністративних органах та подання позовів до суду.

Однак застосування та реалізація таких принципів неможлива без використання сучасних інформаційних технологій або добре вибудованої системи інформаційно-аналітичного забезпечення. Сучасний розвиток митних систем неможливий без належного розвитку мережевого інформаційного забезпечення.

Впровадження автоматизованих інформаційних систем у практику дозволяє стандартизувати більшість функцій, усуваючи таким чином ризик суб'єктивного прийняття рішень працівниками митниці, а також забезпечити контроль з боку вищого митного керівництва в режимі реального часу. Удосконалення митної системи на основі митних інформаційних технологій також сприяє формуванню нових напрямків, таких як інформаційна та електронна митниця або міжнародний обмін інформацією.

Електронні інформаційні ресурси митних органів України – це систематизовані відомості, у тому числі дані в електронній формі, якими митні органи мають право володіти, розпоряджатися, які створені або отримані на законних підставах (у тому числі з відомостей, що містяться в документах, поданих під час здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, транспортних засобів, а також в інших документах, у тому числі отриманих відповідно до міжнародних договорів України), та які зафіксовані, оброблені та збережені на матеріальних носіях і/або відображені за допомогою інформаційних технологій.

В Україні також запроваджено так званий механізм "єдиного вікна" – механізм взаємодії декларантів, їх представників та інших заінтересованих осіб з митними органами, іншими державними органами, установами та організаціями, уповноваженими на здійснення дозвільних або контрольних процедур. Цей механізм передбачає можливість подання документів та/або відомостей в електронному вигляді за допомогою єдиного національного інформаційного веб-порталу "Єдине вікно для міжнародної торгівлі".

З 2006 року в митних органах України для здійснення митної справи використовується автоматизована система митного оформлення "Інспектор", яка призначена для автоматизованої обробки митних документів у структурах підрозділів митних органів, що здійснюють процеси митного оформлення товарів. З початку свого існування система постійно вдосконалюється.

Перед "Інспектором" стоять такі основні завдання:

- автоматизована підтримка митного оформлення;
- введення та логічна перевірка електронних копій документів, необхідних для митного оформлення та митних декларацій, а також їх перевірка за критеріями профілю ризику;
- ведення бази даних митного органу – основного сховища інформації про митне оформлення – електронних копій митних декларацій, інших документів, задіяних у процесі митного оформлення, даних про завершення технологічних етапів процедури митного оформлення тощо;
- обмін інформацією з іншими митними службами з використанням криптографічного захисту інформації;
- створення інформації для подальшого внесення до єдиної автоматизованої інформаційної системи (центральної бази даних) Державної митної служби України.

Наразі всі митні декларації, що подаються до митних органів України, подаються в електронному вигляді та перевіряються за допомогою автоматизованої системи управління ризиками (з 2011 року). Практично всі дії, пов'язані з митним декларуванням, здійснюються за допомогою інформаційних систем і технологій. Однею з останніх систем, яку почали використовувати митні органи України, є система NCTS, міжнародне застосування якої розпочалося в жовтні 2022 року.

Автоматизована система управління ризиками (далі – АСУР) є частиною єдиної автоматизованої інформаційної системи митних органів. Вона функціонує на центральному рівні та передбачає використання методу випадкової вибірки. АСМО забезпечує визначення обсягу та форм митного контролю товарів, транспортних засобів комерційного призначення незалежно від митного органу, якому подається митна декларація (або інший документ, що відповідно до цього Кодексу може використовуватися замість митної декларації) для виконання митних формальностей.

Стаття 320 Митного кодексу України визначає, що форми та обсяги митного контролю обираються на власний розсуд:

1. посадовими особами митних органів за результатами застосування системи управління ризиками; та/або
2. автоматизовану систему управління ризиками.

Не допускається визначення форм і обсягу митного контролю іншими державними органами, а також участь їх посадових осіб у здійсненні митного контролю. Форми та обсяги митного контролю, визначені АСУР, є обов'язковими для посадових осіб митних органів. Прийняття посадовими особами рішення про нездійснення митного контролю у визначених формах та обсягах не допускається.

Механізм практичної реалізації заходів з управління ризиками при здійсненні митного контролю регулюється *Порядком здійснення аналізу та оцінки ризиків, розроблення і реалізації заходів з управління ризиками для визначення форм та обсягів митного контролю*, затвердженим Наказом Міністерства фінансів України від 31 липня 2015 року № 684.

Малюнок 5. Автоматизована система управління ризиками

Звичайно, слід підкреслити, що не завжди можливо впровадити заходи лише за допомогою інформаційних систем. Саме тут у гру вступає система управління ризиками та комбіновані і/або неавтоматизовані засоби контролю, відповідно до яких оцінюється рівень ризику:

- документальні профілі ризиків;
- розпорядження;
- переліки індикаторів ризику;
- методичні рекомендації, в тому числі за результатами аналізу документів (їх копій), поданих до митного контролю;
- результати застосування технічних засобів митного контролю;
- вимоги нормативно-правових актів, що регулюють порядок здійснення митного контролю та/або митного оформлення товарів і транспортних засобів.

Методи виявлення індикаторів ризику за результатами аналізу супровідних документів товарів з використанням загальнодоступних веб-сервісів та відкритих джерел.

Потрібно перевірити:

- реквізити в графах товарно-транспортних накладних та їх відповідність інформації в інвойсі та митній декларації;
- аналіз переміщення транспортного засобу, водія, перевізника через кордон або митну територію за допомогою інформаційних систем митних органів;
- аналіз переміщення товарів призначеного вантажовідправника та вантажоодержувача через інформаційні системи митних органів;
- перевірка відправника та отримувача з точки зору легальності та відповідності товару виду діяльності компанії через мережу Інтернет, звертаючи увагу на адресу юридичної адреси компанії, наявність "українського коріння" у компанії-нерезидентів, їх існування тощо.

Щоб проілюструвати останній пункт, наведемо приклад з практики:

У квітні 2019 року Національна податкова та митна служба Угорщини повідомила, що митні органи Угорщини виявили 75 000 пачок сигарет, що становить приблизно 88 мільйонів штук, у вантажівці на пункті пропуску Загонь. Сигарети були приховані у вантажі "паливних гранул", які угорській стороні вдалося виявити завдяки рентгенівському скануванню транспортного засобу з вантажем. На той час українські митні органи не мали можливості використовувати такий технічний засіб митного контролю, як стаціонарна скануюча установка. Однак питання полягало в тому, чи не можна було за результатами опрацювання супровідних документів на предмет наявності ознак ризику встановити якість інших індикаторів ризику щодо товару. Відповідь – це було можливо зробити за результатами аналізу бази даних митного органу та відкритих джерел в мережі Інтернет, в тому числі торговельних реєстрів країн світу. За результатами аналізу вдалося виявити наступні індикатори ризику:

Таблиця 4. Ідентифікація ризиків

Етапи	Виявлена ознака (індикатор ризику)	Примітки (джерело інформації)
1	Перше перевезення вантажу через територію України, вантажовідправником якого є вищезазначений суб'єкт господарювання	"Інспектор"
2	Основний вид діяльності компанії-відправника не відповідає експортованому товару – оптова торгівля споживчими товарами	www.list-org.com, попередніх переміщень цього типу вантажу від цього вантажовідправника немає
3	Статутний капітал компанії становить 15 000 російських рублів (~200 €)	www.list-org.com
4	Вантажоодержувач – це компанія, яка також отримує вантаж, що вперше проходить через митну територію	"Інспектор"
5	Компанія-одержувач зареєстрована менше року тому	www.ajpes.si
6	Засновник приймаючої компанії є вихідцем з колишніх країн СНД	www.ajpes.si
7	Директор компанії-одержувача змінився перед поставкою	www.ajpes.si

Етапи	Виявлена ознака (індикатор ризику)	Примітки (джерело інформації)
8	Вид діяльності компанії – оптова торгівля споживчими товарами	www.ajpes.si
9	Тип вантажу, в якому легко приховати сигарети (паливні гранули)	Характер вантажу
10	Тип використаного напівпричепа не був типовим для перевезення зазначеного типу вантажу (рефрижераторний напівпричіп)	„Інспектор”, свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу, попередній вантаж, що перевозився цим транспортним засобом на в'їзд в Україну, також не вимагав температурних умов зберігання.
11	Вказаний напівпричіп раніше не використовувався в тандемі з вказаним тягачем	"Інспектор", аналіз рухів

На жаль, неможливо забезпечити автоматичний доступ АСУР до торговельних реєстрів усіх країн світу з метою створення відповідного профілю ризику, в якому система автоматично аналізувала б усі вищезазначені індикатори ризику. Тому такий аналіз згодом має здійснюватися посадовою особою за допомогою наявних веб-сервісів.

Ви можете ознайомитися з переліком безкоштовних веб-сервісів, які дозволяють аналізувати інформацію про суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, відсканувавши QR-код нижче.

Висновки

Кожна країна повинна інвестувати в трансформацію процесів та ІТ-систем, щоб повною мірою скористатися перевагами центральної електронної папки. Тому Словачка Республіка також створила середовище для національних центральних електронних папок, за допомогою яких економічні оператори зможуть завантажувати інформацію про товари, які вони імпортують, експортують або перевозять транзитом до або з ЄС.

Ці електронні системи значно полегшують митне оформлення. Системи підтримки допомагають відповідним митним органам полегшити доступ та підвищити ефективність митного оформлення, що спрямоване на захист населення ЄС. Очікується, що це створить набагато простіший і скоординованіший підхід до оформлення товарів.

ІТ-технології в процесах митного контролю на зовнішньому кордоні ЄС

Міжнародна конвенція про спрощення та гармонізацію митних процедур

Кіотська конвенція

Україна приєдналася у 2006 році – ратифікувала у 2011 році;

- Удосконалення та підвищення ефективності митних правил і процедур;
- Правила мають бути передбачуваними, послідовними та прозорими;
- Інформаційне забезпечення (закони, нормативно-правові та адміністративні акти тощо);
- Використання сучасних робочих процесів (аналіз ризиків, використання ІТ тощо);
- Співпраця з іншими міжнародними стейкхолдерами;
- Впровадження відповідних міжнародних стандартів;
- Забезпечення процедур адміністративного та судового контролю.

"Застосування та впровадження таких принципів неможливе без використання сучасних інформаційних технологій".

"Єдине вікно"

- Механізм комунікації з відповідними органами влади з питань, пов'язаних з митним кордоном України;
- Одноразова подача документів в електронному вигляді на національному веб-порталі.

Інспектор ASMO

- Автоматизована підтримка технології митного оформлення;
- Контроль електронних документів, необхідних для митного оформлення;
- Обслуговування бази даних;
- Обмін інформацією.

ASUR

- Автоматизована система управління ризиками (RMS);
- Форми та обсяги митного контролю обираються посадовими особами митних органів або СУР (стаття 230 Митного кодексу);
- Не завжди можливо здійснити всі верифікаційні заходи за допомогою ІТ-систем або СУР.